

SAMENWERKEN *kun je leren*

Bij kinderopvangorganisaties en IKC's moet er veel geschakeld en samengewerkt worden met andere organisaties rondom het kind. Dit vraagt wat van onze pedagogisch professionals en ook van professionals in opleiding. Het Innovatiecluster Kind en Educatie in Zwolle heeft een Bouwstenenbox met interprofessionele samenwerkingscompetenties en -tools opgesteld die ook zeer bruikbaar is voor de werkvloer.

MARIKE VROOM

Wijnand Kieft (docent PKME Hogeschool Windesheim) en Trynke Keuning, (associate lector Interprofessionele samenwerking voor kansrijke ontwikkeling bij Hogeschool KPZ) werken samen binnen het Innovatiecluster Kind en Educatie in de regio Zwolle. Dit innovatiecluster houdt zich bezig met professionals die interprofessioneel samenwerken en de vraag hoe ze studenten daar het best op kunnen voorbereiden. Keuning vertelt dat hier verschillende opleidingen bij betrokken zijn, zoals de Pabo, de opleiding Pedagogisch werk, Onderwijsassistent, PEP en de opleiding Pedagogisch Management Kind en Educatie (PMKE), maar ook opleidingen als Social Work en Sport & Bewegen. Kortom, een mix van opleidingen op verschillend niveaus (mbo-hbo) en aanpalende gebieden rondom het kind.

Samen meer bereiken

Het Innovatiecluster is inmiddels vier jaar bezig. Het idee van interprofessionele samenwerking is dat professionals met verschillende achtergronden samen meer kunnen bereiken, vertelt Wijnand Kieft: 'In de praktijk hebben veel pedagogisch professionals te maken met samenwerkingspartners rondom het jonge kind. Denk aan: jeugdzorg, logopedie, orthopedagoog, beweegcoach, opvoeddeskundigen, jeugdzorg, sport, noem maar op. Voor bepaalde vraagstukken heb je andere professionals nodig. Het gaat om die samenwerking die nodig is voor de optimale ontwikkeling van het kind, en dat hoeven niet altijd zware

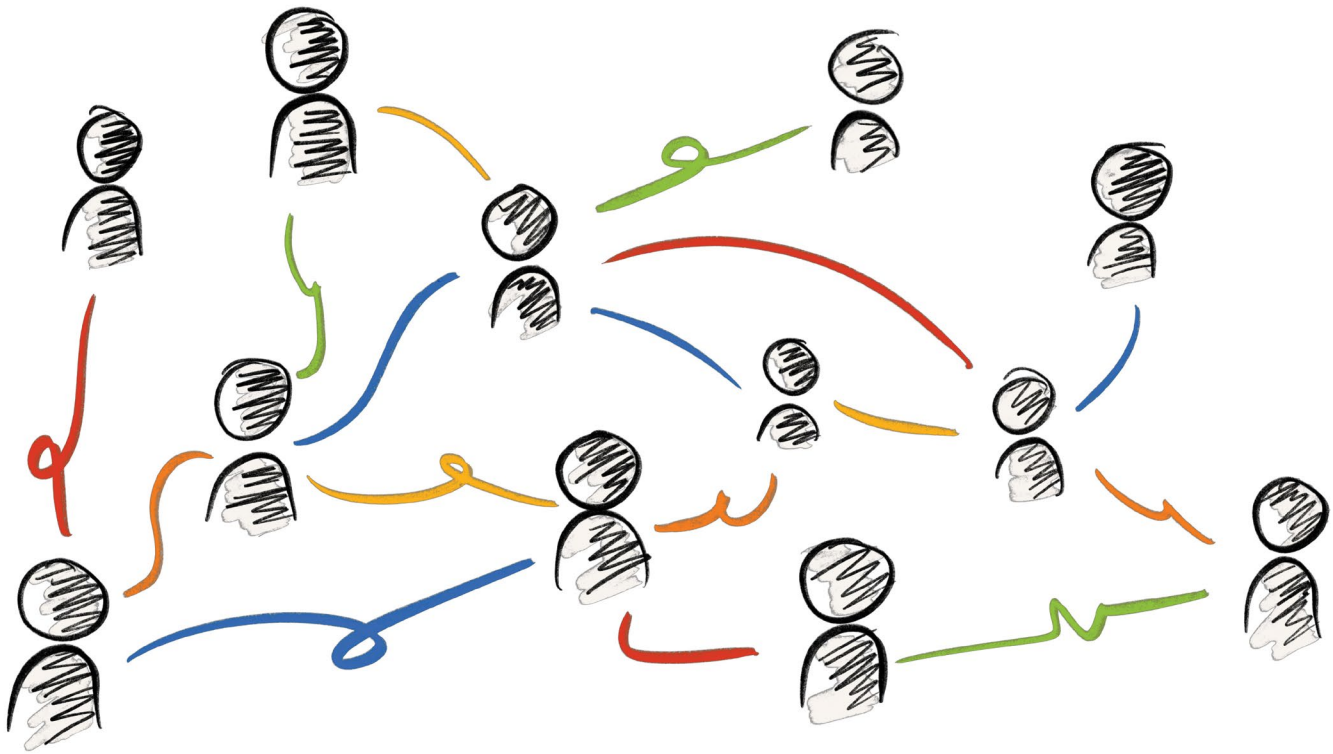
problemen te zijn. Het kan ook om lichtere vraagstukken gaan, waar je zelf niet de expertise voor hebt. Behalve om kinderen met een zorgvraag kan het gaan om het creëren van een doorgaande lijn van de peuterspeelzaal naar de basisschool, het bevorderen van een gezonde levensstijl van kinderen of taalstimulering. Issues waar je elkaar echt voor nodig hebt.'

Leerteams

De hamvraag binnen de opleidingen is: hoe kun je als aankomend professional je daarop voorbereiden? Keuning: 'Deels gaat het om kennis; dat ze weten wat de ander doet, waar je ze kunt vinden en waarvoor je ze kunt vragen. Ook het oefenen van vaardigheden die je daarvoor nodig hebt, is belangrijk. De afgelopen vier jaar zijn we druk geweest met het opzetten van interprofessionele leerteams. Op de praktijkplaats, dat kan dus een IKC zijn, zitten studenten van verschillende opleidingen en niveaus in het leerteam. Zij werken onder begeleiding van de leerteambegeleider van de opleiding en de begeleider van de organisatie samen op hun praktijkplek aan een interprofessioneel vraagstuk. Inmiddels wordt er in en rond Zwolle op 25 plekken met leerteams gewerkt.'

Praktijk

Kindcentrum Het Palet in Deventer is een van die plekken. Kristelien de Roo (leerkracht) en Loes Groot Lipman (senior-kinderwerker bij welzijnsorganisatie Raster) zijn beide leerteambegeleider en heel tevreden over deze opzet, vertellen ze

AdobeStock / Vegefox.com

op de site www.kindeneducatie.nl. Zij zagen een belangrijke rol voor zichzelf in de startfase. Loes: 'Omdat iedereen op verschillende plekken stageloopt, was er veel aandacht voor kennismaken. Daarmee creëren we allereerst veiligheid: nodig om jezelf te kunnen laten zien en je rol te pakken. Belangrijk, want iemand van niveau 2 neemt al gauw een mindere positie in. En dat is nu juist niet de bedoeling want iedereen heeft vanuit zijn expertise zoveel in te brengen.' Ze begonnen met zeven studenten, een mix van mbo en hbo, en zagen studenten samenwerken aan doelen en het leren van vaardigheden. Kristelien de Loo heeft ervaren dat het leerteam studenten enorm verbindt en het hen ook zichtbaar maakt in het kindcentrum. Ze vertelt over een gezamenlijke opdracht waar studenten vanuit welzijn, school en kinderopvang aan werkten. 'Na een onderzoekje kwamen ze vrij snel uit op de pauze en het straatgedrag van de kinderen. De studenten hebben daarop een plan bedacht om het speelplezier buiten te vergroten zodat iedereen een leuke pauze heeft. Met als doel dat de leerkrachten na de pauze meteen kunnen starten met de lessen en niet bezig zijn met akkiefietjes.'

Inzichten

Het werken met Leerteams op de praktijkadressen heeft dus al het een en ander opgeleverd aan inzichten en uitdagingen. Zoals de constatering dat er vaak ongelijkheid bestaat tussen de mbo-opgeleide pedagogisch medewerkers en hun (meestal hbo-opgeleide) samenwerkingspartners. De pedagogisch medewerkers hebben de neiging zich te veel aan te passen. Wijnand Kieft: 'We zijn al jaren bezig om hier het gesprek over te voeren. Je moet hier echt de dialoog over aangaan met elkaar

'Het geeft hen meer inzicht in wat de ander doet'

en in gesprek blijven. We geven daar ook trainingen en sessies over.'

Keuning doet onderzoek naar de ervaring van de studenten in deze leerteams. 'Studenten vinden het wel veel extra werk maar het geeft hen ook meer inzicht in wat de ander doet en hoe ze samen aan vraagstukken kunnen werken. Leerteams zijn jammer genoeg niet overal bekend en ze voelen zich niet altijd gezien en gewaardeerd.' Kieft vult aan dat studenten ook aangaven dat ze hier in de opleiding te weinig les over kregen. Daar was dus werk aan de winkel. Keuning: 'We hebben in die vier jaar bereikt dat al deze betrokken opleidingen in hun strategische koers hebben aangegeven iets te moeten gaan doen met interprofessioneel samenwerken. Maar daar moest dus wel een curriculum voor komen.'

Competenties

De eerste stap was het kijken naar welke competenties hiervoor nodig zijn. Daarvoor kon worden teruggegrepen op eerder ontwikkelde modellen (zie kader). Ook werd gekeken naar collega's van Hogeschool Zuyd die in het zorgdomein een goed >

Pedagogisch medewerkers hebben de neiging zich te veel aan te passen

is de ander goed in en hoe verhouden we ons tot elkaar? Een volgende stap is dan het samenwerken aan interprofessionele opdrachten.'

Bouwstenenbox

Het Innovatiecluster Kind en Educatie heeft vervolgens een Bouwstenenbox ontwikkeld met daarin de competenties en suggesties voor concrete activiteiten die je kunt gebruiken voor interprofessioneel samenwerken. De tools en activiteiten uit de Bouwstenenbox zijn ook heel geschikt om op de werkvloer te gebruiken in organisaties waar veel wordt samengewerkt. Trynke Keuning licht enkele van deze onderdelen toe. 'De eerste is een sociale kaart maken: met wie heb je als professional te maken bij bepaalde vraagstukken en met wie kun je samenwerken of naar wie kun je doorverwijzen.' Het tweede is speeddaten. 'Binnen het Innovatiecluster bij de opleiding PMKE kunnen studenten op deze manier ervaringen uitwisselen met studenten van andere opleidingen. Het is nuttig om met elkaar in gesprek te komen en daarna kun je met opdrachten verder gaan om samenwerking tot stand te brengen. Je kunt natuurlijk ook als werkend professional in een IKC of kinderopvangorganisatie gaan speeddaten met samenwerkingspartners om met elkaar kennis te maken. In het verlengde van dit idee heb je de meeloopdag bij andere opleidingen of organisaties. Kijk eens wat iemand, bijvoorbeeld een logopedist of orthopedagoog, doet op zo'n dag.'

Een tool die ook bij uitstek geschikt is voor samenwerking op de werkvloer is de Reflectietool, in samenwerking ontwikkeld met Jerome van Dongen, bijzonder lector *Interprofessionele samenwerking in de wijk* aan de Hogeschool Zuyd. De reflectietool is oorspronkelijk ontwikkeld voor de zorg maar in 2021 vernieuwd voor het domein Kind & Educatie. Het is een eenvoudig model met een paar vragen en onderwerpen waar je op kunt reflecteren als je als team bij elkaar bent. Denk aan vragen als: Wat is ons doel, met wie werken we eigenlijk samen, wat is mijn persoonlijke plek in die samenwerking en waar ligt die grens?

Voorop lopen

Kieft en Keuning merken dat niet alle organisaties klaar zijn of open staan voor de leerteams en interprofessionele samenwerking. Keuning: 'Als opleiding wil je graag voorop lopen maar als het werkveld dan nog niet zo ver is, is dat ook wel ingewikkeld. We hebben een werkgroep opgezet om die professionalisering daarin te begeleiden. Het is een ontwikkeling die niet meer te stuiten is.' <

MEER INFORMATIE OVER INTERPROFESSIEEL SAMENWERKEN EN DE BOUWSTENENBOX, ZIE WWW.KINDENEDUCATIE.NL

onderbouwd interprofessioneel curriculum gemaakt hebben. Op basis daarvan is een aantal thema's onderscheiden van competenties die de de betrokken opleidingen hun studenten willen meegeven:

Thema 1: Identificatie: elkaars competenties kennen en begrijpen

Thema 2: Het werken aan interprofessionele vraagstukken en jouw bijdrage daaraan

Thema 3: Probleemoplossend handelen in interprofessionele teams

Thema 4: Reflecteren op de opbrengsten van interprofessionele samenwerking voor jezelf, en ook voor de groep

Deze vier thema's zijn weer onderverdeeld in deelcompetenties (bouwstenen genoemd) en vragen. Een voorbeeld uit thema 1: 'Ik weet wat mijn vakkennis, vaardigheden en talenten zijn en kan die ook beschrijven.' Wijnand Kieft vertelt dat dit eerste thema ook de belangrijkste fase is: zicht op je eigen rol en die van de ander. 'Waar ben ik goed in en waar

COMPETENTIES VOOR HET INTERPROFESSIEEL WERKEN

De Bouwstenenbox met interprofessionele samenwerkingscompetenties bouwt voort op eerder ontwikkelde modellen. Jeanette Doornenbal heeft in 2014 het model van de T-shaped professional opgezet. Uitgangspunt is in grote lijnen: in de verticale lijn zie je de vakbekwaamheid van professionals in hun eigen vak. In de horizontale lijn daarboven staan de samenwerkingscompetenties. Denk daarbij aan belangrijke onderdelen van de 21ste eeuwse vaardigheden als persoonlijke en sociale skills.

Een tweede bron vormden de 'grenscompetenties' zoals die beschreven zijn door Akkerman en Bakker in 2011. Daar komen vier categorieën grenscompetenties uit.

1. Identificatie: Eigen rol herkennen en inzetten.
2. Coördinatie: afstemmen en communiceren over gedeelde middelen of procedures.
3. Reflectie: de positie van de ander kunnen innemen en daaruit reflecteren.
4. Transformatie: een nieuwe wereld maken met elkaar, iets gezamenlijks doen.

Advertisement placeholder

Hier steht eine Anzeige.

Hier staat een advertentie.

Advertisement placeholder

Hier steht eine Anzeige.

Hier staat een advertentie.

Advertisement placeholder

Hier steht eine Anzeige.

Hier staat een advertentie.

Advertisement placeholder

Hier steht eine Anzeige.

Hier staat een advertentie.